

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK**Dok.nr.: 13****SAK NR 12175404 337/19-123****MELDING FRA SØR-ØST POLITIDISTRIKT OM POLITIETS BRUK AV SKYTEVÅPEN MOT X****Anmeldelsen**

Sør-Øst politidistrikt varslet 15. mai 2019 ca. kl. 14.00 Spesialenheten for politisaker om at politiet hadde avfyrt skudd i Y ca. kl. 13.29, og at X var truffet i benet av skuddet. Spesialenheten fikk opplyst at politiet hadde rykket ut etter melding om at X var suicidal og hadde en kniv. X hadde stukket seg flere ganger i låret med kniven. Melder hadde tatt fra ham kniven. X var ruset, svært sint og gikk med en stor stein i hånda. Politiet fikk deretter melding om at X hadde slått en person. Patrulje 130 ankom stedet ca. kl. 13.27 og anropte X. Han kastet ikke fra seg steinen, men gikk mot patruljen. Varselskudd ble avfyrt uten at han slapp steinen. Deretter ble det avfyrt skudd som traff X i leggen, og han falt i bakken.

Spesialenheten iverksatte etterforskning i medhold av påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd. Dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets tjenesteutøvelse, skal Spesialenheten iverksette etterforskning selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling.

Spesialenhetens etterforskning

Det ble raskt avklart at det var politiførstebetjent A som avfyrte skuddene. Det ble tatt beslag i hennes våpen og ammunisjon. Spesialenheten avhørte politiførstebetjent A som siktet samme kveld som hendelsen fant sted.

Politibetjent B deltok også på oppdraget. Hun ble avhørt som vitne samme kveld.

Spesialenheten har også avhørt C, D og E som vitner.

X ble fraktet til sykehus etter hendelsen. Han ble avhørt på Ullevål sykehus med bistandsadvokat til stede. Spesialenheten har innhentet legejournaler/epikriser fra Ullevål sykehus.

Spesialenheten for politisaker

Sjefen for Spesialenheten

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenheten.no

Spesialenheten har hatt bistand fra Kripos til kriminaltekniske undersøkelser på åstedet.

Kripos har utarbeidet åstedsrapport og illustrasjonsmapper. Kripos har også undersøkt politiførstebetjent As skytevåpen og ammunisjon, og sammenholdt dette med patronhylser og et prosjektil funnet på åstedet. Xs klær er undersøkt med henblikk på å påvise prosjektiltreff.

Spesialenheten har fra politidistriktet innhentet utskrift av politioperativt register (PO-logg), kopi av dokumenter i sak 14794050 og opptak av telefonsamtaler og sambandstrafikk. Sak 14794050 gjelder politidistriktets etterforskning av X for trusler mot politiet. Politidistriktet har i sin sak avhørt flere vitner, blant annet personer som observert at X ble fratatt kniven. Disse er ikke avhørt av Spesialenheten.

Nærmere om sakens faktum

X har forklart at

X har forklart at han om morgenen 15. mai 2019 gikk til butikken og kjøpte tolv halvliter med øl. Da han kom hjem drakk han to-tre av ølene. Deretter tok han med resten av ølen og gikk til "Z". Ifølge X er "Z" et kommunalt tiltak der alle kan komme og jobbe. Han drakk ikke på "Z", men hadde planer om å dra til noen venner etterpå og drikke øl. Lederen på "Z", D, så at X ikke hadde det bra og de satte seg ned for å prate. X følte at D ikke kunne hjelpe ham og dette gjorde ham sint. Han gikk fra stedet og satte seg i en rundkjøring i Y. X har forklart at han . Da han kom dit, endret han tanken om dette. Han tok kniven ut av lomma og fiklet med den, blant annet ved å "spikke" på neglene sine.

Mens han satt i rundkjøringen oppfattet han at det kom to biler som parkerte i nærheten. Det kom tre personer mot ham, blant annet D og C. Spesialenheten legger til grunn at C også er bruker av "Z" og en venninne av X. X har forklart at D og C forsøkte å ta fra ham kniven. X ble sint og stakk seg tre ganger i låret. D og C tippet ham over på siden for å ta fra ham kniven. D ba C om å ringe politiet. X slapp kniven og gikk fra stedet. Han gikk oppover en bakke og så at D og C gikk etter ham. Samtidig så han at det kom en politibil. Da de var kommet litt opp i bakken, tok C tak i ham og de falt i bakken. X klarte å vri seg unna og reiste seg opp. Da C reiste seg opp, dyttet han henne to ganger i pannen med håndflaten. Hun falt ikke. Grunnen til at han gjorde dette var at han ville komme seg bort og være alene. X har forklart at det på toppen av bakken ligger et byggefelt der det bor en person som hadde vært en "kødd" mot X. Planen var å knuse ruten på bilen hans. Han hadde ikke tenkt å gjøre noe mer mot denne personen.

X fortsatte å gå oppover bakken og tok opp en stein fra grøfta. Han hadde ikke tenkt å bruke steinen for å knuse bilruten, men for å skremme de som fulgte etter ham. Ifølge X var steinen ca. to kilo og det var noen kanter på den. Etter hvert tok han av seg jakken. Da han snudde seg så han en politibil som stoppet ca. 10-15 meter nedenfor ham. Tjenestepersonen på passasjersiden gikk ut av bilen og tok noen steg mot skråningen som var på siden av bakken. X så at hun hadde noe i hånden. Hun

avfyrte deretter et skudd og satte seg inn i bilen igjen. X gikk sakte nedover bakken. Politibilen rullet sakte bakover ca. 30-40 meter og stoppet der han oppfattet at D og C stod. X mener at politiet da var ca. 10-15 meter unna ham. X har forklart at han fortsatte å gå sakte nedover med steinen i hånden. Denne holdt han rett ned i høyre hånd. Planen hans var å gå forbi politibilen. Han ville bort derfra fordi han ikke likte å krangle med politiet. X ga ikke tegn til politiet om dette. Han så bare ned i asfalten foran beina sine og gikk. På dette tidspunktet var han ikke sint, men bare lei av situasjonen og at folk ville ha tak i ham. X trodde ikke politiet oppfattet ham som sint fordi han ikke gikk fort nedover mot dem og fordi han holdt steinen ned hele tiden. Han holdt ikke på noe tidspunkt steinen opp eller hevet den over hodet.

Da han var like foran politibilen, stilte tjenestepersonen i passasjeretset seg med høyre bein ut av bilen med døren åpen. Han tenkte at hun gjorde det for å skjerme seg. Det venstre beinet var inne i bilen. Sjøføren av tjenestebilen ble sittende i bilen. Så hørte X et varselskudd. For ham hørtes det ut som om det var mange skudd, uten at han kunne si noe om antall. Han husker ikke om han hørte at de sa noe før de skjøt. X oppfattet at skuddene traff grøftkantene og i asfalten, og han trodde derfor at alle skuddene var varselskudd eller skremmeskudd. X har forklart at det nest siste skuddet traff på utsiden av hans venstre ben, og at det siste skuddet traff ham i høyre leggbein. Ifølge X var han ca. 15 meter foran politibilen da politiet begynte å skyte. Da han ble truffet mente han at avstanden mellom dem var ca. fire meter.

Etter at han ble truffet kjente han at han ikke kunne stå på høyrebeinet og senket seg ned i bakken. Ifølge X slapp han steinen og la seg ned på magen i veien. Det kom flere politifolk til og satte håndjern på ryggen hans. Deretter kom en ambulanse og tok ham med seg.

På spørsmål om hvordan han trodde tjenestepersonene oppfattet ham da han kom gående med steinen i hånda, svarte X at de kanskje trodde han skulle kaste den på dem. X tenkte også at dersom politiet ville ham noe vondt, kunne de bare skyte ham. Han var allerede skadet og brydde seg ikke om han ble mer skadet. Han trodde at politiet ville slutte å skyte, men tjenestepersonen avfyrte tett med skudd veldig fort.

D har forklart at han jobber som miljøarbeider [REDACTED]

[REDACTED] Ifølge D oppsøkte X "Z" 15. mai 2019. E, som hadde et vikariat innen rus og psykiatritjenesten i Y kommune, var også på "Z" denne dagen. D og E var litt bekymret for X fordi han oppførte seg dårlig. E har forklart at hun oppfattet ham som ruset. Flere vitner som har forklart seg i Sør-Øst politidistriks sak 14794050, har opplyst at X har hatt [REDACTED]

C har forklart at X er en god venn av henne. Hun ble kjent med ham på "Z". De møttes også på fritiden og gikk turer sammen. Den aktuelle dagen sendte X en sms og spurte om de kunne treffes på "Z". C var allerede der. X skrev at han skulle drikke litt øl først, men at han ville komme etter hvert. Han dukket imidlertid aldri opp og C sendte en sms og spurte hvor han var. Han svarte at han var like i nærheten for å lete etter stein. Da klokken ble ca. 12.30 hadde han fortsatt ikke kommet, så hun gikk ut for å lete etter ham. Hun fant ham ikke og ringte

hans mobiltelefon. Da han svarte, brølte han slik at hun ikke forsto hva han sa. Hun oppfattet at han kom med "hissige utbrudd" før han la på. Dette gjentok seg et par ganger. C har forklart at hun fikk en dårlig magefølelse. Hun ventet en stund før hun på nytt ringte X kl. 12.54. Han svarte at han var på vei til "[REDACTED]". C forsøkte å overtale ham til å komme til "Z". X uttalte at han var lei av alt og at han ikke fikk den hjelpen han trengte. Litt ut i samtalen spurte hun hvor han var og han svarte at han var på "[REDACTED]". Videre sa han at han hadde en kniv i lomma og at han hadde hatt den på seg i tre dager. Deretter fortsatte han å brøle, før han la på. C tok kontakt med D og fortalte om samtalene med X.

C og D reiste til rundkjøringen i Y for å snakke med X og se hvordan han hadde det. D ville tilby ham skyss hjem for å få ham bort derfra. Da de kom dit så de at han satt i rundkjøringen og drakk øl. C hoppet ut av bilen og gikk bort til X. Hun satte seg på kne foran ham og kikket på ham. Han brølte og hun lot ham gjøre det. D kom også bort til dem. De ble sittende og snakke mens X holdt kniven i hånda. C har forklart at "[REDACTED]". Ifølge D snakket han om "[REDACTED]". Plutselig dro han kniven rett opp "[REDACTED]". D opplyste at det var en "kvass" liten kniv med et blad på ca. 8-10 cm.

Både C og D har forklart at X deretter tok kniven vekk "[REDACTED]". C og D følte at de umiddelbart måtte gripe inn. C har forklart at hun "hoppet over armen hans" for å få tak i kniven. Hun dro armen ut til siden for at han ikke skulle skade noen. D kom til og holdt tak i Xs arm med begge hender, mens C bendte opp fingrene hans for å få kniven løs og vekk. Ifølge C klarte hun å bende opp tommelen hans slik at hun fikk tatt kniven ut av hånda hans. Deretter kastet hun den bort.

D holdt X og ba samtidig C om å ringe politiet. På bakgrunn av lydlogg innhentet fra Sør-Øst politidistrikt legges det til grunn at C ringte politiet kl. 13.11. Hun meldte at en X skadet seg selv og at det var behov for en politibil til stedet. Hun opplyste også til politiet at de hadde tatt fra personen en kniv og at de nå var i et basketak med ham. I bakgrunnen på lydopptaket høres en person som hylar og skriker. Blant annet ropes "jævla mongo", "fy faen" og "jeg blør". I bakgrunnen høres også at X blant annet roper "[REDACTED]". C opplyser til politiet at X er veldig aggressiv og at han hadde stukket seg flere ganger i låret. Politiet sier til henne at de vil varsle AMK.

D har forklart at han går på betablokker og derfor blir fort sliten. C og D opplevde at X var veldig opphisset og lot ham etter hvert gå. C ga opplysninger om dette til politiet og fortalte at han var på vei bort fra rundkjøringen. X gikk fra rundkjøringen og mot undergangen til togsquinnene, i retning mot boligfeltet i xxx. C har forklart at han slo i autovernet mens han gikk bortover. Hun ønsket å ha kontroll over hvor han gikk, og fulgte etter ham samtidig som hun snakket med politiet på telefonen.

E har forklart at hun var ute og kjørte med en pasient da hun observerte X som satt og drakk øl i rundkjøringen. Deretter så hun at D og C kom til stedet og pratet med ham. E kjørte pasienten hjem og mente hun var tilbake i rundkjøringen etter ca. fem minutter. Da så hun at D lå flatt ut på bakken og oppfattet ham som livløs. Samtidig så hun at X og C "basket med noe". Hun parkerte bilen og løp bort til D. Da hun hadde forsikret seg om at han var i form, så hun at X gikk oppover mot xxx og at C fulgte etter. Ettersom de begge er brukere av kommunens tilbud, følte hun at hun måtte ta ansvar og kjørte etter dem.

C har forklart at X etter hvert plukket opp en stor stein. Deretter svingte han opp mot boligfeltet i xxx. C ble bekymret fordi barn lekte der, og hun tenkte at hun måtte prøve å ta fra ham steinen. På lydloggen høres at X roper "Gå vekk, pell deg vekk, fy faen". C hadde politiet på linja og informerte operasjonssentralen om at hun oppfattet X som truende, men at ingen var i fare foreløpig. Hun opplyste til politiet at han gikk opp mot et boligfelt og at han hadde en stor stein i hånda. Da de hadde gått et stykke sa C til X at han måtte snu. X skrek da "fy faen" og "nei". C sa at han hadde skadet seg, men X nektet for dette. C har videre forklart at hun gikk rundt X slik at hun ble stående på fremsiden av ham. Deretter klarte hun å "bende ut den store steinen" som han hadde i hånda. C har forklart at hun slang steinen i grøfta og ba X om å gå den andre veien ettersom det var barn i området. X begynte å slå seg selv før han "drylte til to slag" mot henne. C har forklart at han slo med flat hånd og traff henne i panna. C oppfattet slagene som veldig harde og "fulle av sinne". For å få kontroll på situasjonen slang hun X i bakken og ba ham om å roe seg ned. Hun var imidlertid svimmel etter slagene og måtte slippe taket i ham. Da hun reiste seg opp kom E. C ga henne telefonen sin og ba henne fortsette samtalen med politiet. Deretter gikk hun tilbake mot rundkjøringen. Der møtte hun en politipatrulje og viste dem hvor X hadde gått.

E har forklart at hun så C sparke etter X da hun kom kjørende. Hun bråstoppet bilen og sprang ut. X holdt et slags "kyllinggrep" på C og falt over henne. E tenkte at hun ikke hadde noe å stille opp med overfor X, og forsøkte i stedet å dra C unna. Hun snakket deretter med politiet på Cs telefon. E fulgte etter X på god avstand og ga fortløpende politiet opplysninger om hva han gjorde, for eksempel "nå slår han seg selv i fjeset og fortsetter oppover". X så at hun gikk etter ham og snudde seg uten å si noe til henne. E sa heller ingenting fordi hun ønsket å avvente til politiet kom. Deretter meldte hun til operasjonssentralen at X tok opp "en veldig stor stein". Hun mener at han holdt steinen i høyre hånd over hodet og at den var på størrelse med en håndball. Politiet ba henne holde avstand så hun ikke ble skadet. Videre spurte de henne om han var ruset, hvilket hun bekreftet. Hun sa at hun kun hadde sett ham drikke alkohol den dagen, men at hun visste at han røyket hasj og tok amfetamin, uten at hun kunne si noe om hvorvidt han hadde inntatt dette den dagen.

Patruljen som kom til stedet ba E om å trekke seg unna og hun gikk nedover veien. Hun snudde seg og så at tjenestepersonene gikk ut på hver sin side av bilen, slik at de sto med dørene som beskyttelse. De ropte flere ganger til X at han måtte legge fra seg steinen. E oppfattet at han responderte med å bli mer truende og at han gikk mot politiet. Han fulgte ikke de påleggene han fikk og hun hørte at politiet to til tre ganger sa til X at de ville skyte dersom han ikke la fra seg steinen. Hun hørte først ett skudd. X fortsatte å gå sakte og vaklende, samtidig som han ropte

og skrek. Det samme skjedde etter skudd to og tre. Den fjerde gangen hun hørte skudd, falt X i bakken og politiet løp for å pågripe ham. E mener hun sto maksimalt 50 meter unna da det skjedde.

Politiførstebetjent A og politibetjent B har forklart at de befant seg på Y lensmannskontor da det kom inn melding på samband om at en suicidal person hadde stukket seg selv i låret med kniv ved rundkjøringen i Y. Politiførstebetjent A undersøkte oppdraget i PO-loggen og så at det gjaldt "X". Hun hadde tidligere vært på oppdrag der X var involvert, og tenkte at det kunne være ham. Både politiførstebetjent A og politibetjent B har beskrevet X som en stor og kraftig mann. Politibetjent B har forklart at X fikk en [REDACTED] for noen år siden og at han også ruser seg.

Det ble etter hvert meldt til politiet at X var fratatt kniven og at han gikk rundt med en stein. Han ble beskrevet som ustabil og suicidal. Det ble først gitt bevæpning på oppdraget, men denne ble trukket tilbake ettersom X ikke lenger hadde kniven. Både politiførstebetjent A og politibetjent B har kjennskap til X fra tidligere oppdrag. Politiførstebetjent A har erfart at han kunne være rolig og så plutselig "klikke". Slik politiførstebetjent A kjenner X er han villig til å sloss med politiet, og de måtte også gjøre det på det siste oppdraget med ham. Dette meldte hun fra om til operasjonssentralen. Det ble da igjen gitt bevæpning på oppdraget.

Politiførstebetjent A og politibetjent B reiste umiddelbart til stedet. Politibetjent B var sjåføør og politiførstebetjent A var leder av patruljen. De ble bedt om å prioritere observasjon, og skulle ikke gjøre noe før de fikk bistand. Det ble meldt på samband at flere patruljer ble satt på oppdraget. Da de nærmet seg rundkjøringen fikk de en følelse av at alt var kaotisk og at folk var redde. Blant annet kom en kvinne bort til dem og sa at X var "helt gæren og ustabil", og at han hadde stukket seg selv i låret med en kniv. Politiførstebetjent A har forklart at det også kom en mann løpende bort til dem og at han var "oppskaka og hysterisk". Mannen pekte i retning hvor X hadde gått.

Politiførstebetjent A meldte på samband om opplysningene de hadde fått på stedet. Hun spurte innsatsleder om hva de skulle gjøre videre, og fikk beskjed om at de selv måtte vurdere om de skulle gripe inn eller vente på bistand. Politiførstebetjent A meldte fra om at hun følte de var nødt til å gå inn i situasjonen for å få kontroll. Det var sivile personer som var redde for X som gikk rundt med en stein. Hun tenkte også at det var uheldig dersom en ustabil person kom opp på boligfeltet i xxx med en stor stein og at noen kunne bli skadet. De kjørte i retningen X hadde gått, og oppover mot boligfeltet. På vei opp bakken møtte de en kvinne som kom løpende nedover. Spesialenheten legger til grunn at dette var C. Hun holdt seg mot hodet og virket fortvilet. De stoppet og snakket med henne. C opplyste at X hadde slått henne ned og at han var helt "gæren". Patruljen så ingen synlige skader på henne, annet enn at hun var rød i panna. Møtet med C bidro til at de fikk en større forståelse av alvoret i situasjonen.

Patruljen fortsatte oppover bakken og ble møtt av en ny mann. De oppfattet at også han var redd og hysterisk. Mannen sa "han er voldelig, han der oppe, han er voldelig, vær forsiktig". Politibetjent B opplevde samtidig at det var litt mas fra operasjonssentralen om de hadde observasjon på X, hvilket de ikke hadde på dette tidspunktet. De kjørte videre og så snart X. Sammen med ham sto en ung dame som snakket i telefonen. Spesialenheten legger til grunn at dette var E

. X sto med en stor stein i hånda. Politiførstebetjent A åpnet døra og ropte til E at hun skulle trekke seg unna. E passerte tjenestebilen på vei nedover, og patruljen ble stående med X foran seg. Han sto med en stein i hånda. Politiførstebetjent A har beskrevet steinen som "stor og spiss, litt avlang i formen". Hun anslo at den var ca. 40 cm i diameter. Politibetjent B mener steinen var på størrelse med en brostein, "kanskje litt mer klumpete og litt større". De så ingen andre personer på stedet. Politiførstebetjent A anslo avstanden mellom dem på dette tidspunktet til å være ca. 30 meter. Hun husker Xs blick som "psykotisk" og at han var "svart i øynene". Han sto med steinen i hendene, samtidig som han brølte og skrek. Politiførstebetjent A og politibetjent B gikk ut av bilen på hver sin side. Politiførstebetjent A hadde fortauskanten på sin side. Hun følte at de hadde arbeidsro på denne avstanden, men ønsket ikke at X skulle komme nærmere.

Politiførstebetjent A tenkte på hvilke maktmidler de hadde tilgjengelig. De hadde pepperspray og batong. Videre lå det skjold bak i bilen. Hun tenkte samtidig at de måtte holde avstand til X fordi han hadde en "farlig gjenstand" i hånda som han kunne skade dem med. Som følge av dette mente hun at disse maktmidlene ikke var anvendelige i situasjonen. Hun oppfattet X som ruset og i psykose, og mente at risikoen ved å bruke pepperspray var for stor. Bruk av batong og arrestasjonsteknikk krevde at de var i nærkontakt med ham. Politiførstebetjent A har påpekt at hun ville ha tapt i en fysisk "duell" med X ettersom han var stor og sterk og hadde en stor stein i hånda. Hun vurderte også om de kunne trekke seg unna, men anså ikke dette som noe alternativ. Det var viktig å få kontroll på ham fordi det var flere mennesker i området som trengte beskyttelse fra ham.

Begge tjenestepersonene ropte "slipp steinen". Dette førte til at X begynte å heve hånden med steinen ut fra kroppen mens han brølte. De oppfattet ham som veldig sint og truende. Politiførstebetjent A trakk våpenet og siktet mot beinet til X. Hun ropte "slipp steinen, ellers blir du skutt". Dette ropte hun to ganger før han begynte å komme mot dem med steinen hevet. Politiførstebetjent A følte at den eneste muligheten hun hadde til å stoppe ham var å skyte et varselskudd. På Xs venstre side var det et område med sand/jord og hun vurderte dette som et fint område å sette varselskuddet. Varselskuddet ble satt ned i bakken, rett til siden for X. Politiførstebetjent A mener avstanden til X på dette tidspunktet kan ha vært ca. 20 meter. Hun har opplyst at hun avfyrte varselskudd i denne situasjonen fordi det var tid til det. Senere hadde hun ikke tid til å skyte varselskudd. Politibetjent B har anslått at det kunne ha vært 10-30 meter mellom dem da politiførstebetjent A avfyrte skudd.

Politibetjent B har forklart at X ikke enset varselskuddet. Politiførstebetjent A opplevde at X ble enda mer hissig og truende, og mener at han beveget seg raskere mot dem med steinen hevet. Han løp ikke, men hun oppfattet at han gikk med raske steg. Videre brølte han, uten at hun kan huske hva han sa. Tjenestepersonene har begge forklart at politiførstebetjent A fortsatte forsøkene på å få ham til å etterkomme pålegg. Da X var to-tre meter fra dem prøvde politibetjent B å spraye ham med pepperspray, men pepperspraystrålen rakk ikke frem. X kom nærmere, og tjenestepersonene følte at situasjonen var farlig for dem. De var redde for at de kunne få steinen i hodet. Politiførstebetjent A flyttet derfor våpenet og siktet på beina til X. Deretter skjøt hun mot foten hans mens han beveget seg mot henne. X reagerte ikke, og politiførstebetjent A skjønte at hun hadde bommet. X fortsatte mot dem og

hun avfyrte enda et skudd mot foten hans. Politiførstebetjent A var usikker på om hun traff med dette skuddet fordi X fortsatte mot dem. Hun er også usikker på avstanden mellom dem da hun avfyrte de rettede skuddene.

Etter at hun hadde skutt varselskuddet og to rettede skudd mot Xs bein, var han kommet helt fram til bilen. Politiførstebetjent A hoppet inn i bilen på sin side og sa til politibetjent B at de måtte trekke seg litt unna og skape avstand. Politibetjent B kjørte forover slik at de passerte X. Politiførstebetjent A husker at X kikket inn i bilen, samtidig som han flirte mot dem. En slik opptreden etter å ha blitt skutt mot viser etter hennes mening hvor ustabil han var.

Politiførstebetjent A var opptatt av å ikke "miste" X ettersom han allerede hadde slått en person og derved hadde vist hva han var i stand til. Videre hadde de av sivile som hadde vært i kontakt med X fått opplyst at han var farlig og voldelig. Han hadde også fortsatt steinen i hånda. De la merke til en sivil bil som kom kjørende oppover bakken. Bilen stoppet og en kvinne gikk ut av bilen og kikket. Patruljen ropte til kvinnen at hun måtte rygge tilbake. De tenkte at de ikke kunne la X komme ned til henne. Begge var av den oppfatning at X måtte stoppes umiddelbart og at de ikke hadde noen tid å miste.

Politibetjent B rygget bilen tilbake ned bakken, slik at de på nytt fikk X foran seg. De gikk igjen ut av bilen ropte "slipp steinen", uten at han etterkom dette. Han kom mot dem, og politiførstebetjent A siktet og skjøt på nytt. Ettersom hun hadde bommet med de to rettede skuddene mot foten, siktet hun nå mot Xs legg. Omtrent samtidig som hun hoppet ut av bilen hørte hun at politibetjent B ropte "pepper". Hun var usikker på om politibetjent B mente at hun selv trakk pepperspray, eller om hun mente at politiførstebetjent A skulle gjøre det. Politibetjent B har forklart at hun sto klar med pepperspray, men at hun vurderte at pepper ikke kunne benyttes fordi det var motvind. X ville derfor rekke å komme altfor nær før de kunne treffe med sprayen. Videre ville det oppstå fare for at han kunne skade dem med steinen. Politiførstebetjent A mente at pepperspray ikke var hensiktsmessig å bruke i denne situasjonen fordi avstanden til X var for stor og det ville være farlig for dem. Slik tilstanden til X var, visste de heller ikke hvordan han ville reagere på sprayen. Hun ønsket ikke å komme i fysisk kamp med ham.

Politiførstebetjent A er usikker på om hun anropte X i denne situasjonen. Hun følte det hastet mer denne gangen fordi det sto en sivil person et sted bak dem. Politiførstebetjent A har forklart at X også var i bevegelse mot dem da hun skjøt i denne situasjonen. Hun var usikker på om skuddet traff, og har vist til at hun ikke fikk den ønskede reaksjonen. Derfor skjøt hun nok et skudd mot Xs legg. Politiførstebetjent B mener avstanden mellom dem på dette tidspunktet ikke var mer enn ti meter. Politibetjent B har anslått avstanden til å være 10-20 meter. Politiførstebetjent A så umiddelbart at det siste skuddet traff. X falt overende og "slo salto" før han landet på utsiden av fortauet. Han mistet steinen i fallet. Begge tjenestepersonene hylstret våpnene sine og løp bort til ham. Politiførstebetjent A kastet steinen unna, før de påsatte ham håndjern. Deretter meldte hun fra til operasjonssentralen om at hun hadde avfyrte varselskudd og et skudd som traff ham. Videre ba hun om at ambulanse ble sendt fram.

Flere patruljer kom til og bisto på åstedet. Politiførstebetjent A har forklart at X satt og skrek. Blant annet henvendte han seg til henne og sa "du bomma på hodet mitt". Hun opplevde at han først var sint på henne for at hun hadde skutt ham og

så var glad for at han hadde blitt skutt. Politiførstebetjent A var usikker på om han hadde et "mål om å bli skutt og drept", og viste i den anledning til at han fortsatte å gå mot dem selv om det ble avfyrt skudd mot ham. Politibetjent B har forklart at hun var med X i ambulansen til Skien sykehus. Han uttalte da "Skyt meg i hue, hvorfor skjøt du meg ikke i hue". X ble senere overflyttet til Ullevål sykehus for videre behandling.

Politiførstebetjent A har forklart at det kun var hun som avfyrte skudd. Hun mener hun avfyrte ett varselskudd og fire rettede skudd. Politiførstebetjent A vurderte at hun hadde hjemmel til å avfyrte skuddene og viste til at situasjonen var farlig for dem da X kom mot dem med en stein i hånda. Videre har hun vist til at X var veldig nær dem da hun avfyrte rettede skudd. Hun oppfattet at Xs fokus på et tidspunkt ble rettet mot den sivile bilen og kvinnen som kom lenger ned i bakken, og at hun var redd for at han ville skade henne. De hadde selv trukket seg unna, men anså at kvinnen kunne være i en nødvergesituasjon. Derfor mente de det var nødvendig å få stoppet ham. Da de hadde rygget og gått ut av bilen på nytt oppfattet de at de selv var i en ny nødvergesituasjon.

Politiførstebetjent A har forklart at hun var innom tanken på å sikte høyere opp på kroppen og mente hun hadde hjemmel til dette. Hun har vist til at det likevel var en terskel for å rette skudd mot overkroppen og at hun ønsket å treffe ham i beina for å gjøre minst mulig skade.

Av innkomsjournal fra akuttmottaket ved Ullevål sykehus 20. mai 2019 følger at [REDACTED]

[REDACTED] I journalen er det beskrevet at han har en skuddskade i høyre legg og at han hadde fem overflatiske knivstikk i høyre lår.

I åsteds- og undersøkelsesrapport har Kripos konkludert med at det er foretatt minst fem patronavfyringer på åstedet. Det følger av rapporten at det ble funnet patronhylser på to ulike steder i xxx-veien. Undersøkelser viste at det øverst i bakken ble funnet tre patronhylser merket "Speer 9x19 005 15". Lenger ned i bakken på fortauet like til høyre for politibilen, lå to patronhylser merket med "Speer 9x19 005 15". På fortauet ca. åtte meter på skrått til høyre foran politibilen lå en stein. Steinen veide 2007 gram og hadde en størrelse på 24x9x9 cm. Det ble også funnet blod, herunder koagulerte blodklumper i veibanen ca. ni meter foran politibilen. Blant de koagulerte blodklumpene lå et prosjektil.

Kripos har vist til at X trolig var vendt mot politiførstebetjent A da skuddet som traff ham i leggen ble avfyrt. Dette fordi skade på forsiden av buksebeinet var høyere enn skadene på baksiden av buksebeinet, hvilket tydet på en skuddvinkel ovenfra og nedover.

I forbindelse med etterforskning av sak 14794050 besluttet Sør-Øst politidistrikt kroppslig undersøkelse i form av blodprøvetaking og urinprøve av X, med tanke på å avdekke inntak av eventuelle rusmidler. [REDACTED]

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1. Etterforskning iverksettes selv om det ikke er grunnlag for mistanke om en straffbar handling dersom noen blir alvorlig skadet eller dør som følge av politiets tjenesteutøvelse, jf. påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd.

Det legges til grunn at det var politiførstebetjent A som avfyrte skuddet som traff X i leggen slik at han ble skadet.

Som et utgangspunkt kan det konstateres at politiførstebetjent A forsettlig skadet X på kroppen da hun løsnet skudd mot ham. Handlingen oppfylder dermed vilkårene i straffeloven § 273 om kroppsskade.

Politiførstebetjent As bruk av skytevåpen ble imidlertid direkte utløst av at X kom mot politibilen med en stein, og hun løsnet skuddet for å forhindre at X brukte steinen mot henne eller andre i nærheten. Dette aktualiserer spørsmålet om politiførstebetjent A handlet i nødverge slik at avfiring av skuddet var lovlig.

En handling som i utgangspunktet rammes av en av straffelovens bestemmelser, kan være lovlig dersom det foreligger en nødvergesituasjon og de øvrige vilkårene for nødverge er oppfylt, jf. straffeloven § 18. Bestemmelsen oppstiller tre vilkår for at en nødvergehandling skal være lovlig. For det første må den som utøver nødvergehandlingen være utsatt for et rettsstridig angrep. For det annet må handlingen ikke gå lenger enn nødvendig. Endelig må nødvergehandlingen ikke åpenbart gå utover hva som er forsvarlig. Forsvarlighetskravet gir anvisning på en helhetsvurdering der sentrale momenter er hvor farlig angrepet er, hva slags interesse angrepet krenker og angriperens skyld.

Det er mistenktes bedømmelse av den faktiske situasjonen som skal legges til grunn ved vurderingen av om vilkårene for nødverge er oppfylt, jf. straffeloven § 25. Det gjelder både ved vurderingen av om det forelå et rettsstridig angrep og ved vurderingen av om angrepet var nødvendig og forsvarlig. Ved vurderingen av hvordan mistenkte oppfattet den faktiske situasjonen skal rimelig tvil komme ham til gode.

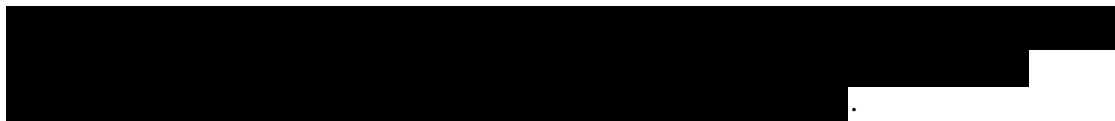
Spesialenheten legger til grunn at patruljen var på stedet på bakgrunn av melding om at X var suicidal og hadde stukket seg i låret med kniv. Sivile personer som tjenestepersonene kom i kontakt med da de ankom stedet bekreftet dette og understreket overfor patruljen at X var svært aggressiv og farlig. Både politiførstebetjent A og politibetjent B hadde tidligere vært på oppdrag knyttet til X og hadde erfart at han hadde utøvd vold mot politiet.

Det er på det rene at X holdt en stein på anslagsvis to kilo i hånden. På bakgrunn av forklaringer i saken legger Spesialenheten til grunn at X hevet steinen i forbindelse med at han beveget seg mot politiet. Begge tjenestepersonene har forklart at de oppfattet at X var i ferd med å angripe dem og at de derfor befant seg i en nødvergesituasjon. Dette underbygges av forklaringen til E. Spesialenheten legger til grunn som bevist at politiførstebetjent A i denne situasjonen først avfyrte et varselskudd til siden for Xs venstre fot, for så å avfyrte to rettede skudd mot Xs fot for å avverge et angrep fra ham. Det er på det rene at begge de rettede skuddene bommet. På bakgrunn av forklaringene til begge tjenestepersonene og

X selv, legger Spesialenheten til grunn at disse tre skuddene ble avfyrt med en avstand av 10-20 meter.

Spesialenheten legger til grunn at X fortsatte å bevege seg mot politiet etter at skuddene ble avfyrt, og at han fortsatt hadde steinen i hånden. Det legges videre til grunn at X på et tidspunkt kom så nær at tjenestepersonene fryktet for egen sikkerhet og derfor satte seg inn i tjenestebilen. I tillegg dukket det opp en sivil person, noe som medførte at tjenestepersonene måtte agere raskt for å forhindre at det oppsto fare for vedkommende.

Etter å ha rygget forbi X som var på vei ned bakken, oppsto en situasjon der tjenestepersonene oppfattet å være i en ny nødvergesituasjon. X fortsatte å gå mot dem med steinen i hånden, og tjenestepersonene trodde han ville angripe dem. Tjenestepersonenes oppfatning underbygges av forklaringen til E og X selv. Spesialenheten legger til grunn som bevist at politiførstebetjent A i denne situasjonen avfyrte to rettede skudd mot Xs legg for å avverge det hun oppfattet som et forestående angrep. Det er på det rene at det andre skuddet traff hans høyre legg. Med henvisning til forklaringene fra de to tjenestepersonene og X selv, har Spesialenheten kommet til at det første av disse skuddene ble avfyrt med en avstand på ca. 10-15 meter. Det siste skuddet, som traff X i leggen, ble avfyrt på en kortere avstand, anslagsvis 4-10 meter.

Etter en samlet vurdering legger Spesialenheten til grunn at Xs opptreden overfor tjenestepersonene er å anse som et rettstridig angrep. Det bemerkes at en person med et farlig redskap, vil utgjøre en høy trussel dersom vedkommende kommer tett innpå en tjenesteperson og kan påføre tjenestepersonen alvorlig skade. Dette er også den risikoforståelse som synes å ligge til grunn for politiets opplæring. I den foreliggende situasjonen var det all grunn for politiførstebetjent A til å ta trusselen på alvor.

Hvorvidt politiførstebetjent A lovlig kunne løsne skudd i den foreliggende situasjonen beror etter dette på om handlingen var nødvendig for å avverge angrepet og den ikke åpenbart gikk ut over hva som var forsvarlig. Vilkåret om at nødvergehandlingen må være nødvendig innebærer et krav om at politiførstebetjent A ikke kunne avverget angrepet med lempeligere midler. Ved denne vurderingen skal hun levnes en forholdsvis romslig ramme. Det vises til følgende uttalelse av Høyesterett fra en avgjørelse i Rt. 1995 s. 661 som er gjengitt også i Rt. 1995 s. 661 avsnitt 35:

«Det som deretter må vurderes er hvorvidt As handling er rettsstridig, m.a.o. hvorvidt han i sin stilling og situasjon straffritt kunne fjerne B på den måten som ble gjort. I den forbindelse er det grunn til å understreke at politiet er det organ som kan utøve maktanvendelse overfor borgerne uten at dette uten videre skal føre til strafferettslige reaksjoner. Dette er helt nødvendig for at politiet skal utføre sine roller som ordensvern og det legges generelt til grunn at politiet må kunne utøve den makt som anses nødvendig for å få gjennomført tjenesteoppdraget. Vurderingen må skje der og da og det må levnes politiet en forholdsvis romslig ramme når man skal vurdere handlingen i ettertid.»

Ved vurderingen av hvilke handlingsalternativer politiførstebetjent A hadde, må det tas i betraktning hvilket handlingsrom hun reelt sett hadde under de foreliggende omstendighetene.

Spesialenheten påpeker at steinen utgjorde et svært stort fare- og skadepotensiale for tjenestepersonene og sivile personer på stedet. Spesialenheten mener at andre maktmidler som pepperspray, batong og/eller bruk av skjold, ikke var hensiktsmessige alternativer i den aktuelle situasjonen. Forsøk på å nøytralisere X ved bruk av disse, ville kunne utsette tjenestepersonene for stor fare. For øvrig vises til at lempeligere midler i form av gjentatte pålegg til X om å slippe steinen og tydelige advarsler om bruk av skytevåpen forgjeves var forsøkt før varselskudd og rettede skudd ble avfyrt. Spesialenheten mener at handlingen ikke kunne vært avverget ved lempeligere midler, og at lovens vilkår om at nødvergehandlingen må være nødvendig for å avverge angrepet, er oppfylt.

Spesialenheten finner også at politiførstebetjent A ikke gikk utover det som var åpenbart forsvarlig da hun løsnet skudd mot Xs legg. Ved å rette skuddet mot leggen, søkte hun å begrense skadevirkningene mest mulig. Det er også lagt vekt på at X, ved ikke å etterkomme politiets gjentatte pålegg om å legge fra seg steinen, men i stedet bevege seg mot polititjenestepersonene, ga politiførstebetjent A grunn til å tro at hun selv og eventuelle tredjepersoner befant seg i en akutt trusselsituasjon.

Spesialenheten har etter dette kommet til at politiførstebetjent A handlet lovlig da hun løsnet skudd mot X. Forholdet henlegges som intet straffbart forhold anses bevist.

Vedtak

Saken henlegges for A som intet straffbart forhold anses bevist.

X v/advokat Andreas Nyhaug og A underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket oversendes politimesteren i Sør-Øst politidistrikt til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 19. november 2019

Liv Øyen
fungerende sjef

Camilla Lie
juridisk rådgiver